

BIULETYN nr 1(9)/2019

www.fundacja.togatus.pl

DZIEDZICZENIE USTAWOWE

Dziedziczenie ustawowe to obok dziedziczenia testamentowego jeden ze sposobów przejścia praw i obowiązków zmarłego z chwilą jego śmierci, który ma zastosowanie w momencie gdy spadkodawca nie sporządził testamentu lub testament został unieważniony albo żaden z powołanych do spadku nie chce lub nie może być spadkobiercą.

Kwestię dziedziczenia ustawowego reguluje ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny (t.j. Dz.U. 2018, poz. 1025 z późn. zm.- dalej: KC.) w księdze czwartej pt. „Spadki”. W art. 931-940 KC określono zasady dziedziczenia poprzez ustalenie kolejności spadkobrania poszczególnych kręgów bliskich spadkodawcy. W pierwszej kolejności do spadku powoływany jest małżonek, który dziedziczy w zbiegu z zstępnymi (dziećmi) zmarłego w częściach równych, z zastrzeżeniem jednak, iż jego udział w spadku nie może być mniejszy niż 25%. W związku z tym jest on podmiotem uprzywilejowanym w sytuacji, gdy spadkodawca pozostawił więcej niż troje potomstwa. Należy także wskazać na dyspozycję art. 43 §1 ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego (tj. Dz.U. 2018 r. poz. 682 – dalej: KRO), według której każdy z małżonków posiada równy udział w majątku wspólnym w przypadku, gdy między małżonkami istniała wspólność ustawowa, co dotyczy większości związków małżeńskich funkcjonujących w naszym kraju. Z tego też powodu przed przystąpieniem do podziału spadku należy najpierw dokonać podziału majątku wspólnego, ponieważ dziedziczeniu podlegać będzie jedynie część przypadająca na zmarłego małżonka. Poza swoim udziałem spadkowym małżonek ma również uprawnienie do żądania ze spadku przedmiotów urządzenia domowego, z których korzystał wspólnie ze spadkodawcą lub wyłącznie sam. Uprawnienie to nie ma zastosowania jednak wobec zstępnych, którzy w chwili otwarcia spadku mieszkali razem ze spadkodawcą. Małżonek dziedziczyć może całość spadku jeżeli spadkodawca nie posiadał zstępnych, wstępnych oraz rodzeństwa. Nie dziedziczy natomiast w sytuacji, gdy w momencie otwarcia spadku pozostawał w separacji orzeczonej przez sąd. Wyłączony z dziedziczenia jest również małżonek w sytuacji, gdy spadkodawca za życia wystąpił o orzeczenie separacji lub rozwodu z jego winy, a żądanie to jest zasadne.

Polski ustawodawca nie różnicuje sytuacji prawnej dzieci w zależności od faktu urodzenia w związku małżeńskim lub poza nim. Równa jest również pozycja rodzeństwa przyrodniego i rodzonego. Wprowadzono także zasadę znaną już rzymskim jurystom

(Nasciturus pro iam nato habetur quotiens de commodis eius agitur – Dziecko poczęte traktuje się jak już narodzone ilekroć chodzi o jego korzyść), w myśl której dziecko nienarodzone (*nasciturus*) może zostać powołane do spadku jeżeli zostaną spełnione łącznie dwa warunki: poczęcie nastąpi za życia spadkodawcy, a dziecko urodzi się żywe (art. 927 §2 KC). Stanowi to wyjątek od ogólnej zasady wyrażonej w art. 8 § 1 KC, według której zdolność prawną, nabywa się wraz z chwilą urodzenia.

Art. 931 §2 KC określa postępowanie w sytuacji, gdy dziecko spadkodawcy nie dożyje otwarcia spadku lub zostanie wyłączone z dziedziczenia jakby nie dożyło otwarcia spadku (np. w skutek uznania za niegodnego dziedziczenia – art. 929 KC). Wówczas udział spadkowy dzielony jest pomiędzy zstępnymi zmarłego spadkobiercy. Na tej więc podstawie wnukowie uprawnieni są do dziedziczenia po swoim dziadku. Należy też zaznaczyć, że zrzeczenie się spadku po swoim rodzicu nie stoi na przeszkodzie spadkobrania po swoim dziadku (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2016 r., II CSK 529/15).

Wartą wyjaśnienia jest sytuacja przysposobionych. W przypadku tych osób sytuacja prawna wygląda odmiennie w zależności od tego czy przysposobienie było pełne lub niepełne. W pierwszym przypadku przysposobiony dziedziczy na tych samych zasadach co dzieci przysposabiającego po nimi jego krewnych. Nie dziedziczy natomiast po członkach swojej biologicznej rodziny oraz oni nie dziedziczą po nim. Wyłączenie to nie ma jednak zastosowania w przypadku przysposobienia dziecka małżonka. W drugim przypadku skutki przysposobienia rozciągają się jedynie na przysposabiającego oraz przysposobionego. W wyniku takiego uregulowania przysposobiony nie dziedziczy po krewnych przysposabiającego.

Według dyspozycji art. 932 KC małżonek spadkodawcy dziedziczy w zbiegu z jego wstępnymi (rodzicami) w sytuacji, gdy zmarły nie posiadał dzieci. Wówczas rodzicom przypada 50% udziałów, które dzielone jest w częściach równych (po 25%). Druga zaś połowa przypada małżonkowi. Ustawodawca przewidział również sytuację, gdy jeden z rodziców nie dożył otwarcia spadku. W tym przypadku zasady dalszego dziedziczenia zostały określone w art. 932 § 4-6 KC i w pierwszej kolejności udział rodzica dzielony jest na rodzeństwo spadkodawcy, a w dalszej kolejności na dzieci rodzeństwa, gdyby jedno z rodzeństwa nie dożyło otwarcia spadku. Jeżeli spadkodawca nie posiadał rodzeństwa, pozostałemu rodzicowi przysługuje połowa majątku, podobnie jak małżonkowi. Analogiczna sytuacja ma zastosowanie w sytuacji, gdy nie ustalono ojcostwa.

W przypadku, gdy mimo wykonania powyższych kroków nie uda się ustalić spadkobiercy wówczas spadek przypada w częściach równych dziadkom spadkodawcy (art. 934 KC). Jednocześnie ustawodawca w art. 938 zobowiązał spadkobierców testamentowych

oraz ustawowych wnuka do dostarczania dziadkom środków utrzymania w stosunku do ich potrzeb oraz udziału spadkowego, jeżeli dziadkowie łącznie spełnią następujące warunki: nie dziedziczą po wnuku, znajdują się w niedostatku, nie mogą uzyskać niezbędnych środków od osób zobowiązanych do świadczeń alimentacyjnych na podstawie przepisów prawa, a sam spadkobierca nie jest do tego zobowiązany. Ustawodawca równocześnie w zdaniu drugim artykułu, przyznał powołanemu do spadku uprawnienie przemienne do zadośćuczynienia wspomnianemu obowiązkowi poprzez przekazania dziadkom $\frac{1}{4}$ swojego udziału spadkowego.

Nowelizacja kodeksu cywilnego z 2009 r. wprowadziła nowy krąg osób uprawnionych do dziedziczenia – dziecko małżonka spadkodawcy, którego rodzice nie dożyli otwarcia spadku. Chodzi tu więc o pasierba będącego sierotą.

W praktyce nierzadko zdarza się, iż spadkodawca nie posiadał krewnych lub żaden z nich nie chce lub nie może zostać spadkobiercą. W tej sytuacji zastosowanie ma art. 935 KC, w myśl którego spadek przypada gminie ostatniego miejsca zamieszkania spadkodawcy. Jeżeli miejsca zamieszkania nie da się ustalić lub spadkodawca zamieszkiwał za granicą wówczas spadek przypada Skarbowi Państwa jako spadkobiercy ustawowemu.

W przypadku dziedziczenia gospodarstwa rolnego ustawodawca postanowił wprowadzić przepisy szczególne, które stawiają dodatkowe, rygorystyczne wymagania wobec spadkobierców. W myśl art. 1059 KC z ustawy gospodarstwo rolne dziedziczyć może osoba, która w chwili otwarcia spadku spełnia przynajmniej jeden z warunków: stale pracuje bezpośrednio przy produkcji rolnej, ma przygotowanie zawodowe do produkcji rolnej, jest osobą małoletnią, pobiera naukę zawodu lub uczęszcza do szkoły albo jest trwale niezdolna do pracy. Może to doprowadzić do sytuacji, gdy podmioty znajdujące się na dalszych kręgach spadkobrania wyprzedzą krewnych niespełniających wymagań, którzy na podstawie przepisów ogólnych powinni spadkobrać w pierwszej kolejności. Na podstawie art. 1060 KC wnukowie mogą objąć spadek przed swoimi rodzicami, którzy nie spełniają warunków. Z tych samych powodów, na podstawie art. 1062 KC rodzeństwo spadkodawcy będzie spadkobrać przed jego zstępniymi. Jeżeli jednak żadna osoba nie wypełnia dyspozycji art. 1059 KC wówczas podział gospodarstwa między spadkobiercami będzie odbywał się na zasadach ogólnych (art. 1063 KC).

W polskim porządku prawnym spadkobierca, który należy do jednej z wymienionej powyżej grup, nie ma obowiązku objęcia spadku. Na podstawie art. 1012 KC może on w terminie sześciu miesięcy, od dnia w którym dowiedział się o spadku, złożyć oświadczenie o odrzuceniu spadku, przyjęciu go w pełnym zakresie odpowiedzialności za długi spadkowe (przyjęcie proste) lub przyjęciu spadku z ograniczoną odpowiedzialnością za długi spadkowe

do wartości spadku (przyjęcie z dobrodziejstwem inwentarza). Brak złożenia oświadczenia w wymaganym terminie oznaczać będzie przyjęcie spadku z dobrodziejstwem inwentarza (art. 1015 § 2). Odmienne wygląda sytuacja gmin i Skarbu Państwa, które jako ostatnie w kolejce do spadkobrania nie mogą złożyć oświadczenia o przyjęciu bądź odrzuceniu spadku. W tym przypadku spadek przyjmowany jest zawsze z dobrodziejstwem inwentarza.

r.pr. Kamil Marcol

RODZAJE TESTAMENTÓW

Rozpoczynając wywody na temat dziedziczenia testamentowego na wstępie należy zaznaczyć, że po śmierci danej osoby (spadkodawcy), każdorazowo istnieje konieczność przeprowadzenia postępowania spadkowego i ustalenia kręgu spadkobierców, aby możliwy był np. podział majątku spadkodawcy, uzgodnienie treści księgi wieczystej i wpisanie spadkobierców jako nowych właścicieli nieruchomości itp. Co do zasady, dziedziczenie na podstawie sporządzonego testamentu ma zawsze pierwszeństwo przed tzw. dziedziczeniem ustawowym, które następuje dopiero w chwili, kiedy spadkodawca nie pozostawił ważnego testamentu, lub np. kiedy testament okazał się z jakiegoś powodu nieważny. Sporządzenie testamentu jest o tyle ważne, że pozwala uregulować kolejność i zasady dziedziczenia wedle woli spadkodawcy. Z kolei dziedziczenie ustawowe jest zawsze ściśle określone przepisami kodeksu cywilnego i sztywno decyduje o tym, kto i w jakiej części dziedziczy spadek.

Ogólne zasady wynikające z księgi czwartej Kodeksu cywilnego mówią o tym, że testament jest jedynym sposobem na rozporządzenie majątkiem na wypadek swojej śmierci. Należy podkreślić, że testament może zawierać rozporządzenie tylko jednego spadkodawcy, który dodatkowo musi posiadać pełną zdolność do czynności prawnych. Jednocześnie samego sporządzenia testamentu i podjęcia decyzji co w nim zostanie zawarte nie należy się obawiać, gdyż nic nie stoi na przeszkodzie aby w przyszłości zmienić zapisy testamentu, lub nawet w całości go odwołać.

Przechodząc do meritum wskazać należy na poszczególne rodzaje testamentów, wraz z ich krótkim omówieniem (w kwestii szczegółowych unormowań zob. art. 949 i n. Kodeksu cywilnego). Wyróżnia się:

- a) testament własnoręczny – sporządzany samodzielnie przez spadkodawcę. Powinien zostać w całości spisany pismem odręcznym, opatrzony wyraźnym podpisem i datą jego sporządzenia. Brak wyraźnej daty nie wyłącza jego ważności, o ile brak ten nie wywołuje wątpliwości co do zdolności spadkodawcy do sporządzenia testamentu, co do jego treści oraz ewentualnego wzajemnego stosunku kilku testamentów względem siebie.
- b) testament notarialny – sporządzany w formie aktu notarialnego przed notariuszem. Jest to forma powszechnie uważana za najbezpieczniejszą i rodzącą najmniej wątpliwości interpretacyjnych co do rzeczywistej woli spadkodawcy w czasie postępowania spadkowego.
- c) testament allograficzny – sporządzany przez spadkodawcę w formie ustnej przed wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta), starostą, marszałkiem województwa, sekretarzem powiatu albo gminy lub kierownikiem urzędu stanu cywilnego, przy jednoczesnej obecności dwóch świadków. Uznanie takiego testamentu za ważny wymaga następnie sporządzenia protokołu i jego podpisania przez ww. osoby uczestniczące w czynności. Testament allograficzny wbrew pozorom stanowi stosunkowo rzadko spotykaną formę testamentu.
- d) testament ustny – sporządzany przez spadkodawcę w formie ustnej w obecności co najmniej trzech świadków. Przesłanką skorzystania z takiej formy sporządzenia testamentu jest obawa rychłej śmierci spadkodawcy lub inne wyjątkowe okoliczności, przez które zachowanie zwykłej formy testamentu jest niemożliwe lub bardzo utrudnione. Treść takiego testamentu powinna zostać następnie potwierdzona stosownymi oświadczeniami świadków lub poprzez złożenie zgodnych zeznań przez świadków w sądzie w określonym przez przepisy terminie.
- e) testament podróżny – sporządzany przez spadkodawcę w formie ustnej w czasie podróży polskim statkiem morskim lub powietrznym, przed dowódcą lub zastępcą tej jednostki, przy jednoczesnej obecności dwóch świadków. Następnie konieczne jest spisanie ostatecznej woli spadkodawcy i podpisanie oświadczenia przez wszystkie ww. osoby. Gdyby dochowanie tych wymagań okazało się niemożliwe, należy sporządzić testament ustny.
- f) testament wojskowy – może być sporządzony tylko w czasie mobilizacji, wojny lub podczas przebywania w niewoli. Szczegółowe zasady sporządzania takiego testamentu i jego możliwych form zawarte są w rozporządzeniu Ministra Obrony Narodowej. Generalnie można przyjąć, że prawo sporządzenia takiego testamentu przysługuje co do zasady żołnierzom i osobom związanym ze Służbami Zbrojnymi, a w wyjątkowych sytuacjach także osobom cywilnym będącym na obszarze znajdującym się pod zarządem wojskowym. Wymagania do sporządzenia testamentu wojskowego są pochodną wymagań testamentów ustnych i allograficznych.

Należy podkreślić, że testament własnoręczny, notarialny i allograficzny uznawane są za testamenty zwykłe, natomiast testament ustny, podróżny i wojskowy uznawane są za testamenty szczególne. Zgodnie z art. 955 KC testament szczególny traci moc z upływem sześciu miesięcy od ustania okoliczności, które uzasadniały niezachowanie formy testamentu zwykłego, chyba że spadkodawca zmarł przed upływem tego terminu. Bieg terminu ulega zawieszeniu przez czas, w ciągu którego spadkodawca nie ma możliwości sporządzenia testamentu zwykłego. Jeśli natomiast chodzi o osoby świadków, których obecność jest wymagana do sporządzenia niektórych testamentów, to powinny to być osoby trzecie nie będące najbliższą rodziną spadkodawcy, dla których jednocześnie nie została w testamencie przewidziana jakakolwiek korzyść (aby testament był w całości ważny).

Na zakończenie wypada także krótko wskazać, kiedy testament może okazać się nieważny. Mianowicie, stanie się tak w przypadku, gdyby został sporządzony przez spadkodawcę w stanie wyłączającym świadome powzięcie decyzji, tudzież pod wpływem groźby lub pod wpływem błędu uzasadniającego przypuszczenie, że gdyby spadkodawca był świadomy błędu to nie sporządziłby testamentu o takiej, a nie innej treści.

W przypadku jakichkolwiek wątpliwości co do treści lub formy testamentu, tudzież jakichkolwiek problemów związanych z jego sporządzeniem, być może warto rozważyć udanie się do notariusza, jeżeli w danym przypadku istnieje taka możliwość. Jak wskazano to powyżej, rozporządzenie na wypadek śmierci złożone w formie aktu notarialnego jest powszechnie uważane za najbardziej pewną formę złożenia tego typu oświadczenia, obarczoną stosunkowo niewielką możliwością popełnienia jakiegokolwiek błędu. Nierzadko zdarza się przecież, że spadkodawca w swojej ostatecznej woli przykładowo niezbyt precyzyjnie określa, kogo czyni swoim spadkobiercą, a kogo tzw. zapisobiercą. Z punktu widzenia prawnego jest to natomiast diametralna różnica, jednakże wyjaśnienie tych rozbieżności to już temat na osobny wpis.

Mateusz Brocki

ODPOWIEDZIALNOŚĆ ZA PROWADZENIE POJAZDÓW MECHANICZNYCH W STANIE NIETRZEŻWOŚCI

Prowadzenie pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środków odurzających stanowi jedno z najczęściej popełnianych przestępstw. Zgodnie ze statystykami

Komendy Głównej Policji, w 2017 roku wszczęto 55 241 postępowań karnych o czyn z art. 178a § 1 Kodeksu karnego. Co więcej, przeszło 30% polskich kierowców przyznaje, że mogło chociaż raz w życiu prowadzić samochód pod wpływem alkoholu. Na podstawie cytowanego przepisu, kto, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2. Na chwilę obecną poza obszarem kryminalizacji pozostaje prowadzenie w stanach opisanych pojazdów innych, niż mechaniczne. Przedmiotem ochrony jest tutaj bezpieczeństwo w ruchu lądowym, powietrznym i wodnym, przy czym przestępstwo może być popełnione przez każdego, kto jest zdolny do ponoszenia odpowiedzialności karnej.

W pierwszej kolejności o bycie przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. przesądza stan nietrzeźwości, definiowany jako stan, w którym zawartość alkoholu we krwi przekracza 0,5 promila albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość lub stan, w którym zawartość alkoholu w 1 dm³ wydychanego powietrza przekracza 0,25 mg albo prowadzi do stężenia przekraczającego tę wartość. Pojęcie pojazdu mechanicznego przez polskiego ustawodawcę nie zostało zdefiniowane, można jednak stwierdzić, że pojazdem tego typu jest w zasadzie każdy pojazd, który poruszając się po lądzie, wodzie lub w powietrzu, napędzany przez silnik, będący częścią składową tegoż pojazdu, przy czym wartość skokowa silnika nie może być mniejsza niż 50 cm³. Stąd też pojazdem mechanicznym z całą pewnością będzie chociażby samochód osobowy, ciężarowy, ciągnik rolniczy, samolot, łódź motorowerowa. Bez znaczenia dla bytu przestępstwa pozostaje, czy sprawca wprowadził pojazd mechaniczny w ruch, bowiem kluczowe jest, aby pojazd konstrukcyjnie wyposażony był jedynie w takie urządzenie. Nie ulega wszelkim wątpliwościom, że wyłączony silnik nie pozbawia auta cech pojazdu mechanicznego (zob. Wyrok Sądu Okręgowego w Tarnowie z 12.09.2002 r., II AKa 361/02, LEX nr 1713526). Sprawca musi prowadzić, w warunkach określonych powyżej, pojazd mechaniczny, przy czym prowadzenie rozumiane musi być jako przemieszczanie go i kontrolowanie jego ruchu, a także prędkości. Zatem w swej istocie nie wypełnia znamion tego przestępstwa osoba, która nie przebywa w pojeździe albo na pojeździe i nie nadaje mu określonego kierunku ruchu zgodnego z jego przeznaczeniem i konstrukcją (nie będzie więc nim prowadzenie pojazdu, pchanie auta z jednoczesnym sterowaniem kierownicą, kierowanie pojazdem autem holowanym). Co również istotne, samo ustalenie, że sprawca prowadził pojazd, nie zwalnia z obowiązku ustalenia, czy odbywało się to w określonej strefie ruchu, wskazanej w art. 178a § 1 k.k. – w ruchu lądowym. Tylko prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości w ruchu lądowym może być inkryminowane w rozumieniu przepisu z art. 178a § 1 k.k. Pojęcie „ruchu

lądowego" obejmuje nie tylko drogi publiczne i strefy zamieszkania, ale wszelkie miejsca ogólnie dostępne, na których odbywa się rzeczywisty ruch pojazdów, a więc również drogi wewnętrzne. Nie będą się zaliczały do nich miejsca, w których dopuszczone jest do ruchu tylko wąskie grono osób. Nie będzie zatem czynem inkryminowanym zachowanie sprawcy, który w stanie nietrzeźwości prowadzi pojazd mechaniczny, przy czym prowadzenie tego pojazdu odbywa się w miejscach niedopuszczonych do ruchu przez szersze grono niezidentyfikowanych bliżej osób. Stanowisko to potwierdził Sąd Najwyższy, wyraźnie wskazując, że wyizolowane od ruchu ogólnodostępnego obszary takie jak dziedzince, grunty rolne, a także podwórza trafnie nie są traktowane jako miejsca, w którym odbywa się ruch lądowy pojazdów (zob. wyrok SN z 2.03.2012 r., V KK 358/11, OSNKW 2012/6, poz. 66; zob. postanowienie SN z 30.07.2015 r., IV KK 201/15, LEX nr 1765994). Kryterium „ruchu lądowego” należy zatem wiązać nie tyle z formalnym statusem konkretnej drogi, czy też określonego miejsca, lecz z faktyczną dostępnością i rzeczywistym jego wykorzystaniem dla ruchu pojazdów i innych uczestników.

Mając na względzie powyższe ustalenia uznać należy, że dopiero analiza konkretnego przypadku może przesądzać o tym, czy konkretna działka oznaczona odpowiednim numerem ewidencyjnym jest zaliczana do kategorii przeznaczonej do ruchu pojazdów stosownie do Ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. 2017. 2222 j.t.), innymi słowy kluczowe jest ustalenie, czy droga ta stanowi drogę publiczną w rozumieniu cytowanej ustawy i dopuszczona jest do rzeczywistego wykorzystania przez szerokie grono osób.

Abstrahując od powyższych rozważań nie podlega wszelkim dyskusjom, iż prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości w każdym miejscu winno budzić sprzeciw i społeczną stygmatyzację, również prowadzenie na tzw. terenach prywatnych, jak podwórko (choćby ze względu na zagrożenie jakie niesie to dla samego prowadzącego, osób się tam znajdujących), jednakże przestępstwo polegające na prowadzeniu pojazdu w stanie nietrzeźwości, stypizowane w art. 178 a § 1 k.k., może być popełnione nie w każdym miejscu, a jedynie w tym miejscu, gdzie odbywa się ruch lądowy, wodny lub powietrzny.

SKŁADNIKI WYNAGRODZENIA ZA PRACĘ

Wynagrodzenie za pracę jest obowiązkowym, okresowym, ekwiwalentnym świadczeniem majątkowym pracodawcy należnym w ramach stosunku pracy za wykonywaną pracę (w określonych przypadkach wynagrodzenie przysługuje również za czas niewykonywania pracy). Ekwiwalentność oznacza, że wynagrodzenie powinno odpowiadać rodzajowi pracy i wymaganym kwalifikacjom do jej wykonywania, od ilości świadczonej pracy¹.

Wynagrodzenie za pracę powinno rekompensować pracownikowi pracę wykonywaną na rzecz pracodawcy, stanowić dla pracownika i jego rodziny źródło zaspokajania potrzeb egzystencjalnych, powinno również motywować do wydajnej pracy.

Głównym składnikiem wynagrodzenia jest wynagrodzenie zasadnicze, które może być ustalone metodą czasową, wynikową (akordową, prowizyjną).

Przyjęcie czasowej metody oznacza, że wynagrodzenie pracownika będzie uzależnione do przepracowanego czasu, który może być określany w godzinach, dniach, tygodniach, miesiącach (stawka godzinowa, tzw. dniówka, stawka tygodniowa, miesięczna). Akordowa metoda płacy uzależnia wysokość wynagrodzenia od wyników pracownika, które osiąga on w jednostce czasowej. Formą wynikowej metody określania wysokości wynagrodzenia jest metoda prowizyjna. Może ona występować samodzielnie, często jest także powiązana z metodą czasową. W metodzie prowizyjnej pracownik otrzymuje określony procent od dokonanych transakcji, dlatego najczęściej ten model wynagradzania ma miejsce w handlu i usługach.

Wynagrodzenie za pracę winno być w umowie o pracę lub innym akcie, na podstawie którego powstaje stosunek pracy określone tak, aby odpowiadało rodzajowi wykonywanej pracy, jej ilości i jakości, kwalifikacjom pracownika niezbędnym do jej wykonywania.

Zgodnie z treścią art. 29 § 1 pkt 3 kodeksu pracy określenie wysokości wynagrodzenia za pracę (ze wskazaniem składników) jest obowiązkiem stron zawierających umowę o pracę. Pracownikowi należy się wynagrodzenie ustalone w umowie o pracę lub wynikające z obowiązujących w pracodawcy regulacji dotyczących wynagradzania (regulamin wynagradzania).

¹ U. Jackowiak, W. Uziak, A. Wypych-Żywicka, *Prawo pracy. Podręcznik dla studentów*, Warszawa 2012, s. 367-368.

Do składników wynagrodzenia za pracę zalicza się także dodatki do wynagrodzenia zasadniczego. Stanowią one zapłatę m.in. za szczególne utrudnienie pracy, zwiększony zakres odpowiedzialności bądź za wyższe kwalifikacje pracownika. Ich wysokość jest z reguły stała. Do najczęściej występujących dodatków można zaliczyć:

- dodatek za pracę wykonywaną w warunkach szkodliwych dla zdrowia (jego wysokość jest uzależniona od szkodliwości pracy),
- dodatek funkcyjny (przyznawany pracownikom zajmującym stanowiska kierownicze jako ekwiwalent za sprawowanie kierownictwa oraz szczególną odpowiedzialność),
- dodatek służbowy (pełni podobną rolę jak dodatek funkcyjny wobec pracowników niezajmujących stanowisk kierowniczych),
- dodatek za wysługę lat (przysługuje z tytułu przepracowania określonego okresu czasu w danej specjalności),
- dodatek specjalny (przyznawany pracownikom posiadającym wykształcenie dające wysokie kwalifikacje fachowe, szczególne doświadczenie bądź praktykę w danej dziedzinie).

Ponadto mogą wystąpić dodatki za posiadanie tytułu naukowego, znajomość języków obcych, umiejętność obsługi sprzętu specjalistycznego, pracę w godzinach nocnych itd.

Umowy o pracę mogą zawierać w swej treści także postanowienia dotyczące zmiennych składników wynagrodzenia, do których zaliczamy: prowizję, procenty od obrotu, tantiemy, premie.

Adresy punktów, w których świadczona jest nieodpłatna pomoc prawna
znajdą Państwo na stronie Fundacji TOGATUS PRO BONO www.fundacja.togatus.pl
Zadanie „Prowadzenie punktu nieodpłatnej pomocy prawnej” finansowane jest ze środków
Powiatu.